

Voráč, D., & Kopecký, K. (2023). *Nová média ve výuce mediální výchovy*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého.

Monografie autorů Dominika Voráče a Kamila Kopeckého se zabývá problematikou výuky a digitálních médií na českých základních a středních školách. Autoři vycházejí z vědeckých poznatků o vlivu digitálních médií na člověka a zkoumají, jak se tato témata učí v českém školství. Jejich hlavním cílem je zdůraznit důležitost výchovy v oblasti médií, varovat před reálnými riziky internetu a pomoci učitelům se v této oblasti orientovat.

Publikace je rozdělena do osmi kapitol. Teoretické kapitoly 1–7 se zabývají vědeckými poznatky a výzkumy. Poskytují čtenáři konkrétní příklady a současně nabízejí tipy a inspirace, jak téma s žáky v rámci výuky probírat.

V kapitole s názvem Století technologií, nových médií a internetu se čtenář (učitel) dozví o proměnách chování konzumentů digitálních médií ve srovnání s médii analogovými, o dopadu informačního přetížení na jednotlivce a o různých strategiích v mediální výchově.

V kapitole nazvané Pravda a lež v online světě se autoři zabývají falešnými zprávami a dezinformacemi. Autoři zde učitelům poskytují efektivní návod, jak žáky vést k důslednému ověřování informací a naučit je dezinformace rozpoznat. Důraz je kladen také na komplexnost. Pro úspěšné zvyšování mediální gramotnosti je potřeba pracovat i se znalostmi z jiných oblastí, jako je pravopis, cizí jazyky (na-

příklad pro ověřování zahraničních zdrojů), přírodní vědy, ale i další disciplíny, mezi nimiž můžeme jmenovat například sebereflexi a další kognitivní a hodnotové aspekty. Velmi přínosná je také podkapitola Vyhledávání informací na internetu, kde čtenář najde konkrétní tipy pro pokročilejší funkce vyhledávání přes různé symboly, klíčová slova, hesla, hashtagy nebo pomocí reverzního hledání obrázků. Učitelé může dát návod na práci s vyhledávací v hodině a současně mu poskytne teoretický podklad v podobě informací o zkrácení vyhledávání kvůli zavádějící formulaci.

Kapitola Nová média a ovlivňování se kromě propagandy zabývá také sociálními médii a s tím spojenou problematikou vlivu influencerů. Učitelé jejím prostřednictvím získají konkrétní přehled o sociálních sítích, které tvoří dětský svět, a zjistí, v čem jsou různá média riziková. Důležitý prostor věnují autoři i jevu označovanému termínem „influencer marketing“, u něhož zmiňují zarážející fakt plynoucí z výzkumů, že jen velmi malé procento dětí je schopno rozpoznat, že se jedná o reklamu na produkt, mnohdy navíc pro zdraví dětí škodlivý. Podnětnou úvahu přináší otázka autorů, zda téma influencerů by mělo být v kompetenci rodičů, nebo učitelů. Průzkumy ale ukazují, že řada rodičů o tomto fenoménu dnešní doby s dětmi nemluví, a tak publikace nabízí učitelům náměty,

jak s vlivem influencerů pracovat v hodinách.

Kapitola Nová média a well-being se zamýšlí nad pozitivními a negativními aspekty sociálních sítí. Zajímavý je zejména fakt, že jednotlivé sítě mají různý psychologický dopad na uživatele. Publikace nabízí učitelům a jejich žákům nástroj na zjištění, kolik času na které aplikaci tráví a jaká konkrétní rizika se s konzumací sítí pojí.

Kapitola Mediální tvorba zmiňuje konflikt mezi svobodou projevu a ochranou práv a svobod druhých a s tím spojenou zodpovědností za produkci mediálního obsahu. Rozebírá také pozitiva a negativa digitálního vysílání zmíněného v úvodu knihy a upozorňuje na závažná rizika s tím spojená.

Kapitola Jak to vidí žáci? popisuje poznatky, ke kterým autoři došli pomocí revidy mediální výchovy na školách. Výsledky výzkumu ukázaly, jak hodnotí výuku žáci, jaké jsou jejich potřeby a nakolik jsou tyto potřeby naplňovány.

Závěrem autoři shrnují nejdůležitější překážky, které stojí v cestě mediálnímu vzdělávání.

Autoři pro sepsání teoretické části vycházejí z relevantních dat a výzkumů a podávají tak čtenářům jasné důkazy o důležitosti zvyšování mediální gramotnosti ve společnosti. Pro vlastní výzkum použili elektronický dotazník Google Forms, který se skládal ze tří částí. Získali demografické údaje a informace o chování uživatelů na internetu, odpovědi na otázky ohledně znalosti digitálních médií a jejich důležitosti pro žáky.

Monografie poskytuje kvalitní teoretickou základnu znalostí k dané problematice, příklady z událostí z nedávné historie pro uvedení do reálného kontextu a myšlenky, jak k jednotlivým tématům lze v rámci výuky přistupovat. Konkrétní aktivity a mediálně vzdělávací projekty v publikaci obsaženy nejsou, ty může čtenář dohledat v jiných publikacích, jako je například příručka *Na pravdě záleží* (Kopecký, Voráč & Szotkowski, 2023), nebo v příručce pro mediální vzdělávání dospělých *Průvodce na cestu mediálním bludištěm* (Voráč, 2022).

Publikace je velmi přínosná, je srozumitelná a návodná. Učitel díky ní velice rychle získá vhled a inspiraci pro práci s žáky v dané oblasti. Otázkou zůstává, zda si učitel v době mediální výchovy jako průřezového tématu bude schopen najít čas a vůli se této problematice věnovat, a pokud ano, tak do jaké míry. Kapitola Mediální tvorba může být do jisté míry až demotivační, autoři vycházejí z předpokladu, že učitelé jsou zběhlí v tvorbě virtuálních příspěvků a mohli by učit, jak je správně tvořit. Praxe je mnohdy jiná a učitelé pravděpodobně většinu z nových sociálních sítí vůbec nepoužívají, natož aby měli povědomí o mediální tvorbě. Situace se ještě více změnila v době, až mediální výchova nebude v novém rámcovém vzdělávacím programu obsažena ani formou průřezového tématu. Pokud nebude tlak na potřebu mediálního vzdělávání ze strany kurikula, bude mediální výchova čistě na vlastní prioritizaci učitele. A právě k uvědomění si důležitosti zvyšování mediální gramotnosti je tato publikace skvělým průvodcem.

LITERATURA

- Kopecký, K., Voráč, D., & Szotkowski, R. (2023). *Na pravdě záleží: Příručka pro učitele, jak učit o pravdě a lži na internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Voráč, D. (2022). *Průvodce na cestu mediálním bludištěm: Vaše navigace světem médií, informací a dezinformací*. Praha: Agora CE.

Mgr. Lucie Bihellerová

*Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, katedra českého jazyka a literatury,
studentka doktorského studijního programu;
e-mail: lucie.bihellerova01@upol.cz*